

IN DE WAAGSCHAAL

WEEKBLAD onder redactie van Dr K. H. Miskotte (hoofdredacteur), Dr H. Berkhof, Ds J. J. Buskes Jr, Ds R. Bijlsma, Ds K. H. Kroon, Ds F. J. Pop, Mr G. H. Slotemaker de Bruine, Dr J. M. van Veen en Joh. Winkler

Redactie-secretaris: Ds R. BIJLSMA, Stadionweg 116 III, Amsterdam-Zuid, Tel. 26635.
Postgiro t.n.v. „In de Waagschaal“ 513611.

Abonnementen en Advertenties: Administratie „In de Waagschaal“ Drukkerij „Amaco“, Egelantiersgracht 75, Amsterdam-C. Abonnementenprijs bij vooruitbetaling f 10.— per jaar, f 5.25 per half jaar en f 2.75 per kwartaal. — Losse nummers f 0.25.

EEN HEILZAAM WERK OVER DE THEOLOGIE VAN BARTH

HET is een verzuim, dat wij niet eerder in onze kolommen de aandacht gevestigd hebben op „Een beroerder Israëls“, het geschrift van dr van Niftrik, dat ruim drie maanden geleden verscheen.

Met het schrijven van dit boek heeft van N. een belangrijke taak verricht. Het was noodzakelijk, de vaderlandse kolder over Barth (want hij is die „beroerder Israëls“) tegen te staan, maar niemand van ons had het geduld om nu eens rustig een verslag te gaan maken van de leer van Barth. Wij meenden, dat het nu na twintig jaar, in de kern althans, langzamerhand duidelijk genoeg moest zijn en dat, wat het hart niet wil, door het hoofd nu eenmaal niet wordt toegelaten. We meenden, dat het zelfverweer van de nederlandse calvinisten en remonstranten, van humanisten en cultuurgelovigen volkomen begrijpelijk was, juist als zelfverweer. Maar prof. van Niftrik heeft de kracht opgebracht, te gaan zitten tegenover de hekelars en de ophemelaars, de boosaardigen en de onnozelen, de geleerden en de geledenen, de kerkbodescribenten en de politieke ijveraars, om te vertellen, als een onderwijzer, die ziet: och ze begrijpen het heus niet, en het is liefdeloos, uit te gaan van de veronderstelling dat de gemeente het van lieverlede wel verstaan zal.

Een erschuld.

Dit boek is uitnemend geslaagd. Het is niet meer dan een korte samenvatting van „enkele hoofdgedachten“, zoals de ondertitel luidt, niet zelden in eigen bewoordingen van de meester. De schrijver zegt in een voorwoord, dat hij naar de grootst mogelijke objectiviteit heeft gestreefd en dat hij zich toch van een subjectief element zeer goed bewust is. Wij menen hem, wat het laatste betreft, in zoverre te kunnen geruststellen, dat dit subjectieve behalve in de keus der themata en in het stuk over de kinderdoop nauwelijks is te vinden. Wij brengen van Niftrik hulde voor zijn werk. Het zal onze aanbeveling niet nodig hebben; het zal wel uitverkocht zijn voordat de beoordelende instanties zijn uitgepraat; het heeft zijn weg in ons vaderland al gevonden. „Misschien“ zo hoopt van N., „dat

er nu eens een einde komt aan veel dwaas gepraat in onze christelijke pers.“ Als deze scribenten dan geen Duits lezen, hollands kunnen zij toch zeker lezen! Wanneer het lijfblad van prof. Schilder „De Reformatie“ Barth in relatie brengt tot de antichrist, en wanneer prof. van Til in zijn boek „The New Modernism“ het prototype van de dialectische theoloog vindt in..... de Satan en de dogmatiek van Barth schildert als de anthropologie van de autonome mens, dan wordt het hoog tijd, dat er in Nederland ook eens een boek verschijnt, al is het nog zo bescheiden en al heeft het geen enkele pretentie, dat een ander geluid doet horen en een poging waagt om de belangstellenden in Nederland beter in te lichten. Het zou mijnerzijds een grote ondankbaarheid jegens Barth betekenen, als deze poging niet werd ondernomen. Ik heb het gevoel, mij van deze erschuld te kwijten door dit boek de wereld in te zenden. Die erschuld hadden de leerlingen eigenlijk allen in te lossen, maar de een is te druk met andere dingen, de ander te moedeloos; van N. heeft het tenslotte gedaan.

Twee dingen moet de lezer wel bedenken. In de eerste plaats, dat er geen sprake kan zijn in een boek als dit, de structuur van de dogmatiek in kwestie, de eenvoudige en toch zo subtiele samenhangen in het licht te stellen. Daarvan heeft de schrijver bewust afgezien; en dus moet men zoiets hier niet zoeken. In de tweede plaats moet men met respect bedenken, wat het een mens in deze tijd, en met name een theoloog, kost, van alle critiek af te

zien. Dit is een daad van zelfverloochening, waarvoor wij dr van N. dank verschuldigd zijn. Juist zo, als een verslag en een toelichting, doet dit boek een heilzaam werk.

De onderwerpen.

In de keuze van zijn themata toont de schrijver een gelukkige hand. Met grote kundigheid en didactische wijsheid weet hij de zaken, waar het op aan komt, aan de man te brengen. Hij kent de nederlandse kwaliteiten, maar ook de vaderlandse gevoeligheden en de kerkelijke verhardingen; hij kent de kaart van het land en het bestek der richtingen. Dit blijft enkel voordeel, omdat de nadelen worden uitgeschakeld, voorzover hij zich niet laat verleiden tot overaccentueringen en voorbarige toepassingen. Na een biographische en theologische inleiding, worden de volgende onderwerpen behandeld: 1) Prediking en Openbaring, 2) Openbaring en Geschiedenis, 3) Ethiek, 4) Verkiezing der Genade, 5) Kinderdoop en Kerkorganisatie, 6) Het Rooms-Katholicisme, 7) De politieke dienst aan God.

De termen „crisis“ en „dialectiek“ werden goed uitgelegd. Zo ook de tegenstelling en het verband van „geloof“ en „religie“. De misverstanden aangaande het „dualisme“ en de „eschatologie“ worden opgehelderd. De leer van de verborgenheid Gods, juist in Zijn openbaring, de „dubbele indirectheid“ van Gods openbaring, worden zuiver herleid tot het wezen der genade, tot de genade als daad, de eeuwige genade in haar actualiteit. Het gaat hier om een reformatorisch verzet tegen

de profanering van het Woord Gods.

Eerlijk wordt gesproken en geheel in Barth's geest over historie, mythe en sage. Zowel de Schepping in de beginne als de Opstanding van Christus zijn onhistorische geschiedenis, d.w.z. een gebeuren, dat noch analoog noch correlaat is met enig ander gebeuren. Het is werkelijk geschiedenis naarmate wij niet in staat zijn met de categorieën der historische wetenschap de werkelijkheid ervan aan te wijzen. Juist in haar onmiddellijkheid tot God is zelfs alle geschiedenis onhistorisch; maar daar wordt ons het onmiddellijk handelen Gods niet geopenbaard, gelijk in de heilige geschiedenis, gelijk in de Heilige Schrift. Alle geschiedenis is in laatste instantie onhistorisch d.w.z. onafleidbaar en onvergelykbaar en daarom onaanschouwelijk... en dat alles zonder daarom op te houden werkelijke geschiedenis te zijn.

Uitnemende dingen worden gezegd over de wijze, waarop Barth na eeuwen de controverse in de christologie tussen lutheranen en gereformeerden weer opneemt en op belangrijke synthese aandringt, waarbij het gereformeerde gezichtspunt het leidende blijft, omdat het mogelijk is binnen het calvinistische kader recht te doen aan het lutherse denken, terwijl het omgekeerde niet het geval is.

De praedestinatie.

Dat het in al deze overwegingen gaat om de bevrijding van het evangelie uit de inkapseling in de menselijke, al te menselijke religiositeit; dat de kerk van geen andere Godskennis weten mag dan die ons in Jezus Christus is gegeven; dat dus elk stuk van de geloofsleer moet worden hervormd naar de lijnen van de christologie; en dat het daardoor gaat kraken in de overgeleverde voorstellingen, ook in sommige, die nog door de reformatoren zelf zijn overgenomen en gehandhaafd, dit alles komt goed uit in elk hoofdstuk, maar vooral op het zo uiterst tere punt van de praedestinatie. Misschien is het bevrijdende van Barth's theologie nergens zo ook voor de aller-eenvoudigste voelbaar als juist hier. Christus is de
(Vervolg pij pag. 8)

IN DIT NUMMER

Blz. 1: Dr K. H. Miskotte: Een heilzaam werk; over de theologie van Barth.

Blz. 2: Ds K. H. Kroon: Vissers in troebel water; nieuwste activiteit van de „Brits-Israël-beweging“.
G. d'Olivat: Tien dagen in Hongarije; enkele indrukken.

Blz. 3: Dr O. Noordmans: Een vaste burcht; een lied.
Boekbesprekingen.

Blz. 4: M. C. W. Wegeling: Getuigen van Jehova presenteren de rekening.
K. H. M.: Gesprek met de lezer.

Blz. 5: B. van Gelder: Over de waarde van de poëzie.

Willem de Mérode: Dogmatiek (gedicht).

Blz. 6: Ds J. van de Hucht: Kerk en zending.

P. J. Pennings: Reisindruk uit Hongarije.

Karel Seldam: Mater dolorosa (gedicht).

Blz. 7: Drs J. M. Hasselaar: „Pascal en Kierkegaard“.

Terzijde: Schilder-achtig.